

LA GUERRA CIVIL DES DE MONTSERRAT

CARLES GERHARD I HORTET

L'agost del 1936, Carles Gerhard i Ottenwälder, diputat de la Unió Socialista al Parlament de Catalunya, va ser nomenat pel conseller de Cultura, Ventura Gassol, com a Comissari de la Generalitat al monestir de Montserrat, per tenir-ne cura i evitar la destrucció revolucionària. El mateix Gerhard va explicar aquella experiència en un llibre publicat fa trenta anys. Ara, el seu fill, Carles Gerhard i Hortet, s'ha decidit a escriure les seves pròpies memòries, que comencen justament pels seus records d'infantesa i que tenen en l'estada a Montserrat, on va arribar quan tenia vuit anys, uns dels capítols destacats. El llibre, que té com a títol *Dues guerres i un exili* i amb pròleg de Borja de Riquer, sortirà publicat aquest mateix mes per L'AVENÇ. Us n'ofereixo un fragment, on s'evoca l'estada al monestir de les famílies del doctor Trueta i de Joan Comorera, i la relació amb el comitè revolucionari de Monistrol, així com l'episodi amb un frare llec acusat de pertànyer a la «quinta columna».

A principis del mes d'octubre del 1937, vaig arribar un dia a casa i em vaig trobar amb la sorpresa que els meus pares no hi eren. L'àvia m'explicà que la meua mare s'havia trobat malament i que se l'havien emportat a Barcelona per operar-la. L'àvia tractà de tranquil·litzar-me restant importància al fet i assegurant-me que aviat tornaria i es trobaria millor que mai. Tanmateix, alguna cosa en l'atmosfera de casa o en l'actitud de la mateixa àvia no em va deixar creure en aquella ràpida recuperació i em vaig posar a plorar. De fet, vaig intuir tot d'una que la malaltia era molt més greu del que tothom aparentava creure.

En un principi, s'havia diagnosticat una apendicitis, però sembla que ja hi havia motius per sospitar que es podia tractar d'alguna cosa més greu. El meu pare havia consultat per telèfon al doctor Josep Trueta i aquest li havia indicat que la portessin tot d'una a Barcelona, a la clínica del Remei, on solia operar els seus pacients. El doctor Trueta, però, es trobà en presència d'un quadre molt més complicat del que s'esperava, tallà el que pogué i deixà la ferida oberta per tal que pogués drenar. És curiós com durant tot el temps que s'allargà la malaltia de la meua

mare ningú no parlà mai de càncer. No sé si en aquella època encara no es diagnosticava o si els metges no deien la veritat als pacients o als seus familiars, per poc que intuïssin que no tenien cap ganes de saber-la. El fet és que en el curs d'aquesta llarga malaltia que havia de durar poc més d'un any, i malgrat les diverses i serioses ensopagades que sofrí la meua mare durant aquest temps, el meu pare mai perdé l'esperança d'una recuperació, sinó total, almenys satisfactòria.

Aquell hivern, mentre la meua mare encara es trobava a la clínica, el nostre exèrcit, reorganitzat en Exèrcit Popular després que els anomenats «fets de Maig» posessin fi al regnat de la FAI, obtingué la seva primera gran victòria amb la presa de Terol. Aquest fet, que aixecà la moral a tota la zona republicana, coincidí amb un moment de recuperació notable de l'estat de salut de la meua mare. Suposo que aquesta fou la causa que el meu pare establís una mena de paral·lelisme entre una situació i l'altra. És probable que molts dels qui ens voltaven en aquell temps haguessin fet la mateixa correlació, però en el sentit invers, és a dir, que veien amb igual pessimisme tant una situació com

Carles Gerhard i Hortet (Valls, 1928) és enginyer químic. Descendent d'una família d'origen suís, el seu oncle era el compositor Robert Gerhard. El seu pare, Carles Gerhard Ottenwälder, diputat de la Unió Socialista al Parlament de Catalunya, va ser nomenat, l'agost del 1936, comissari de la Generalitat al monestir de Montserrat. En acabar la guerra, s'exilià amb la família a França i, l'any 1941, a Suïssa, des d'on va viure la Segona Guerra Mundial. L'any 1951 la família emigrà a Mèxic, on encara resideix i on va treballar, fins a la jubilació, en diverses empreses multinacionals del ram químic tèxtil.

Maria Teresa i Carles
Gerhard Hortet i, al
davant seu, Emili
Busquets i Joan Martí.
Montserrat, 1937.

l'altra. Es guardaven prou, però, de manifestar-ho davant nostre. De fet, no s'equivocaven de gaire, ja que la República només havia de sobreviure d'uns mesos a la meva mare.

Nosaltres, però, teníem una fe cega en la victòria i, la família, en la recuperació de la salut de la nostra malalta. Crec que aquesta actitud l'havíem adoptat seguint l'exemple dels milicians que tornaven del front. Sovint a Montserrat rebíem visites de gent que venia del front o que passaven per allí abans de tornar-hi. La pregunta obligada era com veien la situació des del front. Invariablement la resposta era que les coses no anaven bé, perquè els mancaven armes, municions i gairebé de tot, però que la moral era tan alta que això sol els permetia superar totes les deficiències. Alguns afegien que, a ells, el que els preocupava era la rereguarda, fent al·lusió a la lluita de partits i als derrotistes que havien perdut la fe en la victòria. Nosaltres ens havíem contagiats d'aquell estat d'ànim i l'havíem fet extensiu a l'estat de salut de la meva mare. Potser esperàvem que mantenint alta la moral es produiria algun miracle que, tanmateix, el caire dels esdeveniments no deixava preveure per enlloc.

¿Com podíem esperar un miracle, si en el nostre camp tothom es proclamava ateu? Entre les dones, eren poques les qui ho declaraven i de la meva família, cap. El meu pare era el que se sol anomenar agnòstic. L'afició pels clàssics llatins i grecs l'havia portat a adoptar la creença de molts filòsofs que el món és regit per una Providència. També compartia amb aquests l'admiració per la bellesa de la naturalesa i la confiança en la seva bondat. Això li permetia esperar que la joventut de la meva mare –tenia aleshores 38 anys– acabaria superant la malaltia. Si bé admirava els diàlegs socràtics, es guiava per la filosofia més pràctica dels estoics, sobretot de Sèneca. Com aquests, també creia que el bé i la raó coincidien, de manera que si aquesta última estava del nostre costat, havíem de lluitar fins al final.

Aquesta darrera creença li havia fet adoptar l'hàbit d'explicar i raonar el que calia fer en lloc de donar ordres. Curiosament, aquesta actitud el feia particularment apte per enfrontar-se als anarquistes, que s'indignaven i es rebel·laven davant de la més petita insinuació d'autoritat. En canvi, sempre estaven disposats a debatre i discutir-ho tot. Quan es topaven amb el meu pare intuïen tot d'una que aquesta actitud seva era espontània i no era filla ni de la por ni de la condescenden-

cia i això li guanyava d'entrada les seves simpaties. Posats a raonar, ell en sabia més i fàcilment els guanyava al seu propi joc i en el seu propi terreny. Després d'una d'aquestes discussions amb un grup de ferits hospitalitzats a la Colònia Puig, un dels líders va acabar dient-li: «*Si todos los socialistas fueran como usted, no habría problema.*»

Aquesta habilitat seva segurament havia salvat al monestir més d'una vegada els primers mesos de la guerra, quan els anarquistes eren amos indiscutibles al nostre camp. En diverses ocasions s'havien presentat a la gran plaça tres o quatre camions carregats de gent armada que venien a cercar les armes que, segons els havien dit, els frares havien amagat dins del convent o, en el seu defecte, el mític tresor de Montserrat. El gran pretext era que tots els recursos d'armes, joies o diners s'havien de posar al servei de la causa del poble i no es podia permetre de cap manera que es quedessin amagats en aquella muntanya. Oferir resistència hauria estat follia i demanar ajuda a la Generalitat, perfectament inútil. L'única alternativa era dialogar amb ells i tractar de persuadir-los que allí no quedaven ni armes, ni diners, ni tresors amagats i que l'únic tresor que existia era el valor cultural d'aquell monestir mil·lenari amb la seva biblioteca, pintures, museu, orgue i altres instruments de música de l'escolania i tot el que se li acudia enumerar per impressionar aquella gent; els feia veure l'absurditat que representava la seva destrucció, perquè tot allò era patrimoni del poble i calia conservar-ho per tal que aquest en pogués pren-

Arxiu familiar

Maria Teresa i Carles Gerhard Hortet amb la seva àvia Teresina. Barcelona, 1935.

dre possessió, acabada la guerra. Per estrany que sembli, aquells revolucionaris es deixaven convèncer fàcilment i molts se n'anaven havent felicitat al meu pare per haver preservat aquells béns que consideraven seus i oferien tornar a defensar-los amb les armes si gent malintencionada pretenia destruir-los. Només en comptades ocasions fou necessari subornar els líders amb unes caixes d'aromes de Montserrat, algunes mantes o catres de les cel·les del monestir, més que res, perquè no semblés que l'ascens a la muntanya havia estat debades.

També l'orgue de la basílica contribuï a salvar alguna d'aquestes situacions, o almenys a crear l'atmosfera més propícia. El meu pare havia estudiat música i tocava molt bé el piano. En l'opinió d'alguns, era millor executant en aquest instrument que el seu germà Robert, el compositor. Es podia asseure al piano i tocar de memòria peces de Schubert, Chopin, Granados o Albéniz que eren els seus favorits. Però també tenia l'habilitat de posar-se a tocar immediatament qualsevol melodia que acabava d'escoltar, trobant-li tot seguit l'acompanyament adequat i continuant amb tota classe de variacions. Des de la seva arribada a Montserrat s'havia interessat per l'orgue de l'església al qual dedicava algunes estones de lleure. Això li permetia tocar per als visitants alguna peça de música, cosa que sempre els causava una forta impressió: el so de l'orgue dins d'aquella immensa basílica, pràcticament deserta i poc il·luminada emocionava uns i intimidava altres. Generalment evitava tocar música sacra, ja que això hauria despertat antagonisme. Si els visitants eren amics i melòmans, tocava alguna peça clàssica. Si eren polítics, tocava *Els Segadors* o *La Internacional*, segons la composició del grup. Però els efectes més sorprenents els havia tingut amb grups d'anarquistes que es creien obligats a parlar amb veu alta dins de la basílica i a manifestar el seu menyspreu per tot el que tenia a veure amb el culte. Aleshores, el meu pare pujava discretament cap a l'orgue i es posava a tocar un dels seus himnes, com *Hijo del pueblo te oprimen cadenas...* o algun altre. L'esperit d'aquella gent canviava radicalment i tot eren elogis i ganes de col·laborar en la salvació del monestir. Sembla, doncs, que la música podia suavitzar inclús l'esperit revolucionari més inflammat.

Pel que fa a la meva mare, es quedà hospitalitzada a la clínica del Remei fins al gener del 1938. La meva germana i jo l'anàvem

El meu pare pujava discretament cap a l'orgue i es posava a tocar un dels seus himnes, com *Hijo del pueblo te oprimen cadenas...* L'esperit d'aquella gent canviava radicalment i tot eren elogis i ganes de col·laborar en la salvació del monestir »

veure amb certa freqüència; llavors ens quedàvem generalment un parell de dies a Barcelona. Ens hostatjàvem a casa la tieta Rosa, la germana de l'àvia materna, que, com ja he dit, vivia al barri d'Horta, en una casa del carrer de la Font d'en Fargues, on el meu pare s'havia acollit durant els dies que seguien al 6 d'octubre. També passàvem llargues estones, mentre ningú no es podia ocupar de nosaltres, a casa de l'oncle Robert que vivia en una espècie de masia cap a la Bonanova. La seva esposa, la tieta Poldi, era una vienesa molt trempada que parlava català amb un fort accent alemany que a nosaltres ens feia molta gràcia. El nom de Poldi és el diminutiu familiar de Leopoldina, i també de Leopold, tots dos noms molt populars a Viena.

Per aquells dies caigué a Montserrat una nevada monumental. Jo mai no havia vist neu, però n'havia sentit parlar molt; tant l'avi suís com l'àvia alsaciana m'havien contat contes de la seva terra on es parlava de grans nevades, llops que baixaven de la muntanya en busca d'aliment i viatges en trineu. Jo em delia per veure neu, però Valls no era el lloc més indicat. Cada hivern, quan sentia que feia molt fred i veia el cel tapat i amenaçador, preguntava a l'àvia si nevaria. Ella deia que no ho creia, però que segurament gelaria. Aleshores deixàvem al balcó un plat ple d'aigua per veure si es congelava. Al matí següent, amb prou feines si s'havia format una prima capa de gel que es trencava en tocar-la.

A Montserrat, però, aquella nit sí que havia caigut una bona nevada. L'àvia em vingué a despertar amb aquesta nova. Em vaig vestir amb una esgarrapada i em vaig precipitar cap a la gran plaça on tenia lloc una batalla campal amb boles de neu en què participaven inclús els Mossos d'Esquadra. Crec que tots els habitants de Montserrat es trobaven en aquell moment a les tres grans places tirant-se boles de neu, fent ninots de neu o fins rebolcant-se per aquella espècie de cotó caigut del cel. Era un esclat de joia i d'alegria tan gran, que no sé fins a quin punt es devia a la raresa de l'esdeveniment o si també s'hi barreja-

va la necessitat d'oblidar per uns moments la cruesa d'aquell hivern de guerra.

Cap a mitjan gener, la meua mare tornà a Montserrat després de les festes de Nadal i Cap d'Any –que, d'altra part, no se celebraven amb gaire aldarull durant la guerra. L'única diada que, almenys per a les criatures, seguia sent sagrada era el dia de Reis, els quals, fent cas omís dels bombardeigs i d'altres perills amb què es devien trobar pel camí en els temps que corrien, mai no varen deixar de portar-nos les joguines que els havíem demanat. A jutjar per l'afluència al departament de joguines de Can Jorba a Barcelona, suposo que també devien visitar més d'una llar al nostre camp. Per a nosaltres, doncs, aquells dies varen ser plens d'optimisme i d'alegria. És cert, que la meua mare tenia la ferida operatòria encara oberta, però es podia vestir i passar llargues estones amb la família o rebent visites, donant així una certa sensació de retorn a la normalitat. Tanmateix el seu estat demanava molta atenció i pujà amb ella una monja infermera de la clínica del Remei que es va quedar amb nosaltres fins al final de la guerra. Es deia Carme, o sor Carme, com li deien alguns, perquè no deixava dubtes a ningú que era monja i se seguia considerant com a tal. Era adusta i autoritària i gens amable amb la guixalla.

Al mateix temps, també s'instal·là al nostre pis l'esposa del doctor Josep Trueta, Amèlia, qui també es trobava convalescent d'una llarga pneumònia. El doctor Trueta pujava tots els caps de setmana i podia vigilar així les dues malaltes que, d'altra part, havien fet molt bona amistat i es feien companyia. Amb la senyora Trueta també havia vingut la seva filla de tres anys, la Tula, una nena

Un altre hoste que acollí la nostra llar aquells dies fou la Núria Comorera, filla de Joan Comorera, secretari general del PSUC, el partit del meu pare. Com he dit abans, el meu pare pertanyia a la USC, de la qual també havia estat secretari general el mateix Joan Comorera, però al principi de la guerra, per obra i gràcia d'aquest, el partit s'havia adherit a la Internacional Comunista i s'havia convertit en PSUC. Per aquells dies, en part pels constants bombardeigs sobre Barcelona, en part, perquè el matrimoni Comorera planejava un viatge a l'URSS, ens enviaren la Nuri a Montserrat. Devia tenir un any o any i mig més que jo i era una noia alta i reservada. S'adaptà ràpidament a casa nostra i manifestament s'hi trobava bé. Al cap de poc temps, però, i encara en absència dels seus pares, sofrí una apendicitis i hagué de ser operada d'emergència pel doctor Trueta a la clínica del Remei. Després, retornà a Montserrat i es quedà amb nosaltres fins a la primavera següent.

Aquell principi d'any es produí un fet que trastornà la relativa placidesa de la vida a Montserrat i ens recordà bruscament que ens trobàvem en un món en guerra. Es tracta de la detenció per la Guàrdia d'Assalt de cinc o sis persones que treballaven al monestir acusades de pertànyer a la Falange i de fer part de l'anomenada «quinta columna». Sembla que en el curs del registre d'un pis a Barcelona havien trobat una sèrie de carnets de filiació a la Falange, amb la fotografia i firma de cada un d'ells. Cap no pogué negar el càrrec i els guàrdies se'ls endugueren a tots en la camioneta amb la qual havien vingut.

La cosa ens caigué com una bomba, perquè amb tots ells teníem tractes pràcticament quotidians com era el cas, d'altra banda, amb quasi tots els qui residien permanentment a Montserrat. Entre ells hi havia en Renalies, encarregat del garatge i xofer del meu pare, «el geperut de la tenda», figura molt popular, un noi de la central telefònica i un dels encarregats del restaurant, tots ells antics empleats dels frares. El cap del grup, però, i l'enllaç amb els centres de Barcelona era «En Carles frare». Aquest era un frare llec que havia insistit a quedar-se quan tots els altres havien estat evacuats i, des dels temps de Puig i Ferrer, feia de conserge del monestir com a empleat de la Generalitat. Era basc i es deia Carlos Areso. La seva posició a Montserrat no podia ser més curiosa: tothom s'adonava que ell es considerava com una mena

Els que més odiaven en «Carles frare» eren els del comitè de Monistrol, que estaven convençuts que coneixia els amagatalls d'armes i d'altres objectes de valor que els frares no s'havien pogut endur i que es trobaven encara en algun lloc del monestir»

molt extravertida i simpàtica que de seguida es va guanyar tothom. L'escultor Viladomat va voler fer el seu bust, com havia fet el meu. Els Trueta tenien dues altres nenes més grandetes que es trobaven en un col·legi a Itàlia des d'abans de la guerra.

Arxiu familiar

de representant oficis dels frares i que s'havia quedat per cuidar, en la mesura del possible, dels seus interessos. Inclús alguns forasters, després d'una visita al monestir guiada per en Carles, advertien al meu pare: «Aquest home és un feixistot». Tanmateix era molt útil com a conserge i com a guia, ja que l'interior del monestir, sobretot la part més antiga, era un veritable laberint. El poc espai lliure per construir, entre la vall i la roca escarpada, havia fet que les noves dependències o ampliacions de les antigues s'edificuessin damunt, o com afegits als vells edificis destruïts per les tropes napoleòniques. Tot plegat tal vegada satisfia les necessitats de la comunitat i responia a solucions pràctiques, però desafiava la concepció de qualsevol plànol arquitectònic. El «germà Carles», com li deien alguns, en coneixia tots els racons, totes les entrades i sortides, totes les portes i les claus que les obrien. Es movia per aquell vast complex d'edificis com el Quasimodo de la novel·la de Victor Hugo per la catedral de Nôtre Dame.

Amb la meua família en Carles frare era afable i amb els petits fins es mostrava afec-

Els pares de l'autor, Teresa Hortet i Carles Gerhard Ottenwälder, a Montserrat, 1938.

tuós, però jo sabia molt bé que allò només ho aparentava en presència dels grans; massa vegades havia sorprès la seva mirada carregada d'odi sobre nosaltres si ens trobava sols o creia que no l'observàvem. Quan rondava amb els meus amics per les proximitats del monestir, en Carles no ens treia la mirada de sobre, ja que devia témer que féssim alguna malifeta o descobríssim algun dels seus amagatalls. El fet és que cada vegada que havíem reeixit a introduir-nos a l'interior del convent, valent-nos d'alguna finestra oberta o d'algun altre expedient, al cap de pocs minuts se'ns apareixia en Carles frare, com un fantasma amb guardapols gris, sortint inesperadament d'una porta o del fons d'un passadís i ens en feia fora sense contemplacions. Tanmateix, a nosaltres no ens empenyia a aquelles aventures més que la curiositat i l'afany de presumir davant dels altres que no ens deixàvem intimidar per l'atmosfera misteriosa d'aquell monestir solitari.

Els que més odiaven en Carles, però, eren els del comitè de Monistrol, que estaven convençuts que coneixia els amagatalls d'armes i d'altres objectes de valor que els frares no s'havien pogut endur i que es trobaven encara en algun lloc de la muntanya o del monestir. Per la seva part, en Carles culpava els de Monistrol de totes les destrosses que s'havien comès els primers dies de la guerra i d'haver-se endut tot el que es trobava a faltar a Montserrat. En certa forma, es continuava d'aquesta manera el vell antagonisme que havia enfrontat la comunitat dels frares amb el poble de Monistrol sobre qüestions d'impostos i la participació d'aquests darrers en l'explotació turística de la muntanya. En públic dissimulaven aquests sentiments i es limitaven a llançar-se alguna indirecta, com si fessin broma, però els del comitè no perdien ocasió per deixar-li anar: «Ets un feixista i un dia d'aquests et picarem». I, en una ocasió, havien estat ben a punt d'aconseguir-ho.

El fet es produí els primers mesos de la guerra, abans que Azaña no pugés a Montserrat. Un comitè de la FAI havia detingut a Puigcerdà en Josep Palmada. Aquest era el gerent de l'Agrícola Regional S.A., l'entitat administrativa que representava la comunitat monàstica de cara a tercers, en particular, el poble de Monistrol. Els monistolencs el feien responsable de tots els greuges que tenien en contra del monestir i l'odiaven cordialment. L'home s'havia escapat a temps, però els del poble havien saquejat el pis que tenia a Montserrat i havien iniciat perquisi-

La família Gerhard a Pougues-les-Eaux, una localitat balneària al sud de París. Maig, 1938.

Arxiu familiar

cions per tal de localitzar-lo. Quan s'assabentaren de la seva detenció, anaren immediatament a cercar-lo i, portats per la seva obsessió d'armes i tresors amagats, oferiren perdonar-li la vida si els revelava algun d'aquests secrets. El pobre Palmada no en sabia res, però, en la seva desesperació, demanà que el portessin a Montserrat i el deixessin parlar a soles amb en Carles frare, que tal vegada en sabia alguna cosa.

Arribaren a Montserrat cap a la tarda. El meu pare havia anat a Barcelona per alguna diligència i encara no tornava. En Busquets, també de Monistrol ell mateix i home de confiança del meu pare com ho havia estat de Puig i Ferrer, accedí a la petició d'acabar en Palmada amb en Carles i deixar-los sols al despatx de majordomia. Era de preveure, però, que els del comitè no desenganxarien l'orella de la porta i tractarien

per tots els mitjans d'espiar el que passava a dins. Sembla que als precés d'en Palmada en Carles contestava sistemàticament que ell no en sabia res i que allí no hi havia res a revelar. Finalment, en Palmada implorà: «És que si no em dius res em mataran!». Sobre això en Carles contestà despectivament: «*Hoy pegan ellos, mañana pegaremos nosotros*». No en calia tant per posar furiosos els de Monistrol. Irromperen en el despatx declarant que els afusellarien a tots dos. En Busquets es va oposar enèrgicament que s'emportessin en Carles frare, però tenia poc ascendent sobre els seus vilatans, que consideraven que s'havia passat al bàndol dels montserratins. L'arribada del meu pare els trobà enmig d'una acalorada discussió a la plaça, davant de les arcades, en la qual en Busquets semblava haver esgotat tots els arguments. Assabentat de la situació, el meu pare tractà de raonar amb els del comitè fent-los veure l'enormitat de voler matar un home per aquella exclamació que ben podia ni tan sols haver estat sincera, si consideraven que en Carles havia escollit lliurement quedar-se amb nosaltres quan podia molt fàcilment haver estat evacuat amb els altres frares. Però allí no valien raons i el meu pare es veié forçat a adoptar la posició que en Carles era empleat de la Generalitat, per tant

Carles contestava sistemàticament que ell no en sabia res i que allí no hi havia res a revelar. Finalment, en Palmada implorà: «És que si no em dius res em mataran!». Sobre això en Carles contestà despectivament: «*Hoy pegan ellos, mañana pegaremos nosotros*» 9

sota la seva protecció, i que no se l'empor-
tava ningú. Finalment, els de Monistrol des-
sistiren d'endur-se'n en Carles i marxaren
amb en Palmada. A la mateixa carretera de
Montserrat, poc abans d'entrar al poble, el
mataren.

En Carles frare havia escapat, doncs, en
diverses ocasions, als perills durant el domi-
ni de la FAI per acabar sent detingut per les
forces de l'ordre públic. Abans de partir amb
els guardes, pujà al nostre pis per acomia-
dar-se de nosaltres. Tots afectàrem ignorar
el motiu d'aquella partida i prenguérem
comiat com si se n'anés de viatge. Quan la
camioneta arrancà de la plaça, anàrem
corrent al balcó que es trobava al final del
passadís i tenia vista sobre un tros recte de
carretera per veure-la passar. En Carles amb
el seu guardapols gris, dret a la part de darre-
re, ens deia adéu amb la mà.

Al cap d'algun temps, ens assabentà-
rem que en Carles frare havia estat
condemnat a mort i els altres emple-

**Abans de partir amb els guardes, pujà al
nostre pis per acomiadar-se. Tots afectàrem
ignorar el motiu de la partida i prenguérem
comiat com si se n'anés de viatge**

ats de Montserrat a entre sis i trenta anys
de presó. El meu pare, com a advocat, tenia
bones relacions a la magistratura i ell mateix
havia estat nomenat magistrat del Tribunal
de Cassació de Catalunya, sala d'estrangers.
Això li va permetre anar a trobar Don Manuel
de Irujo que era, o havia estat feia poc, minis-
tre de justícia del govern Negrín, i que era
basc i catòlic i havia conegut en Carles en
ocasió d'alguna visita a Montserrat. Sem-
blava, doncs, la persona indicada per a aques-
ta gestió. Prometé interessar-se pel cas i, ja
sigui per la seva intercessió o per alguna
altra causa que ignoro, la pena de mort fou
commutada per cadena perpètua. En aca-
bar la guerra, en Carles frare quedà lliure i
retornà a Montserrat. ■

**Carles
GERHARD I
HORTET**

***Dues guerres i un
exili. Memòries***

Pròleg de Borja de
Riquer
Barcelona: L'Avenç,
2013, 256 pp., 21 €
A la venda a partir
del dia 14.

Jordi Casanovas

UNA HISTÒRIA CATALANA

*Catalunya,
terra d'acollida.
Vés amb compte*

Registra't
i aconsegueix les
millors ofertes!
www.tnc.cat/entrades

**Teatre Nacional
de Catalunya**
www.tnc.cat

Sala Gran
Fins al 7 d'abril

Entrades a:
www.tnc.cat

Patrocinador
**3 CATALUNYA
RADIO**

Segueix-nos a

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura